

'Het laken of de slaper', van de Italiaanse schilder Domenico Gnoli, 1965. © Mondadori Portfolio

De gemene slaapster

Roman - Hoe ver kan een lezer zijn vermogen tot empathie oprekken? Het is de ultieme vraag die de Amerikaanse schrijfster Ottessa Moshfegh stelt met haar nieuwe roman. **KATHY MATHYS**

In het geval van seriemoordenaars is het makkelijk: we lezen en huiveren, leven liever niet met hen mee. Maar hoe zit het met personages die gewoon rond-uit irritant zijn? Moet je geduld opbrengen, misschien zelfs begrip, voor iemand als het hoofdpersonage in *Mijn jaar van rust en kalmte*? Deze lezer had het er af en toe knap moeilijk mee.

De naamloze verteller, voormalig werknemer in een kunstgalerie, is een vrouw met een riant flat aan de Upper East Side in Manhattan. Over geld hoeft ze zich geen zorgen te maken; de erfenis van haar ouders is substantieel. Ze is een uitzonderlijke schoonheid, vergeleek met Sharon Stone als met de jonge Lauren Bacall. Haar intelligentie is niet zichtbaar en dat stoort haar. Mensen doen aardig op een onzekere manier, geïntimideerd als ze zijn door haar uiterlijk.

De vrouw wil haar leven tijdelijk bevriezen. 'Ik neem gewoon een tijdje vrij', zegt ze. Ze leeft op een cocktail van pillen zodat ze bijna de hele tijd onder zeil is. Af en toe

wordt ze wakker voor koffie en dierenkoekjes. Dat houdt ze meer dan een jaar lang vol. Als ze wakker is, bekijkt ze films uit de jaren 90 of denkt ze na over haar ex, een heel foute man.

Het is vooral de manier waarop ze omgaat met haar enige 'vriendin' die het de lezer lastig maakt. Reva zou oppervlakkig zijn, te conventioneel, te veel gefocust op uiterlijkheden. Dat mag dan wel ten dele kloppen, de hoofdpersoon is ronduit gemeen en sadistisch tegen Reva.

Jane Austen

In het Engels heet dit boek *My year of rest and relaxation*. Het woord 'relaxation' herinnert, meer dan 'kalmte', aan de wellness- en zelfhulpcultuur waar de verteller zo van gruwet. Verder beginnen beide woorden in de Engelstalige titel met dezelfde medeklinker. Dat doet dan weer denken aan titels als *Pride and prejudice* of *Sense and sensibility*. In wezen is de verteller een Austenachtig personage, maar dan net iets anders. Dat lijkt ook de cover van het boek te willen

suggereren: de vrouw voorop poseert voor een ouderwets portret, maar haar tepel is zichtbaar. Net als Austens Bennet-zussen is de hoofdpersoon op zoek naar een manier van leven. Ze gaat slapen uit zelfbehoud. Het lijkt een passieve keuze, maar zelf ziet ze dat anders. Uiteindelijk wil ze een nieuw mens worden door al dat slapen. Al heeft ze een hartstochtelijke hekel aan zelfhulp en standaardtherapieën, ze wil wél dat haar emoties 'kwamen en gingen, als koplampen van een auto die zwak door een raam schijnen (...): Dat klinkt verdacht veel als mindfulness.

Slapende personages kunnen geen boeiende boeken opleveren, zou je denken. Wel dus. Moshfeghs roman ziet er op het eerste gezicht monotoon uit, maar dat is het niet. In het tweede deel gaat de hoofdpersoon zelfs de straat uit voor de begrafenis van Reva's moeder. Ze denkt na over de dood van haar eigen ouders. Koele kikkers waren dat, zo lezen we. De relatie met haar aan alcohol verslaafde moeder was getroebleerd. Deze passages brengen je dicht bij het hoofdpersonage.

Whoopi

Mijn jaar van rust en kalmte is een ideeënroman waarin de schrijfster op zelfverzekerde toon tal van onderwerpen meeneemt: versla-

ving, de therapiecultuur, de ijdelheid van de rijken, hedendaagse kunst, vrouwelijke seksualiteit, om er maar enkele te noemen. Over die hedendaagse kunst heeft de verteller een uitgesproken mening. 'Ingeblikte tegencultuurtroep' noemt ze de kunstwerken op haar voormalige werkplek.

De humor smelt naadloos samen

Het arrogante hoofdpersonage wil een nieuw mens worden door te slapen

met de duisternis en de somberte, verdiept die af en toe. Het is erg grappig hoe de verteller dweept met Whoopi Goldberg, iets wat ze overigens haarfijn weet te verklaren.

De schrijfster stevent af op een spannende ontknopning, net zoals in haar debuut *Eileen*. Over die finale blijf je lang nadenken, net als over enkele uitspraken van dit arrogante hoofdpersonage. *Mijn jaar van rust en kalmte* is een fascinerende leeservaring. Je voelt zowel bewondering, als afkeer voor wat Moshfegh schrijft.

★★★★☆

Otessa Moshfegh

Mijn jaar van rust en kalmte.

Vertaald door Lidwien Biekmann en Tjadine Stheeman, Hollands Diep, 240 blz., 21,99 € (e-boek 9,99 €).

Oorspronkelijke titel: 'My year of rest and relaxation'.

